

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Præcipuæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

mentali, & simul præcipuum Curielis fundamentum convelli. Ut gratia sanctificans dici possit participare naturam divinam, ut infinita est, non requiritur quod totam Dei infinitatem in se capiat, sed sufficit, quod ei conveniat aliqua pars, seu aliquis modus divinæ infinitatis: At gratia sanctificans, aliquam partem, seu aliquem modum infinitatis Dei in se capit: Ergo participat naturam divinam, ut infinita est. Major patet: participare enim aliquam perfectionem, non est habere illam totaliter & completè, sed partialiter & inadæquatè; cum participare nihil aliud sit quàm partem capere, & partem relinquere, ut ex ipsis terminis constat. Minor verò suadetur: Deo ut est ens infinitum & per essentiam tria conveniunt; primum est habere suam essentiam pro objecto connaturali, & pro forma intelligibili, ad cuius modum alia intelligat; hoc enim ipsi competit prout excedit totum ordinem naturæ creatæ & creabilis, subindeque ut infinitus est, & ens per essentiam, habetque totam essendi plenitudinem: secundum est, ut identifice sibi tale objectum, & speciem, ac operationem quā in illud tendit: tertium, ut illud comprehendat, & cognoscat quantum cognoscibile est: At quamvis gratia sanctificans non possit duo posteriora in se habere, & in illis cum Deo communicare; primum tamen, nempe habere essentiam divinam pro objecto connaturali, & forma intelligibili, illi convenit, & in eo cum Deo communicat, ut ex suprà dictis patet: Ergo gratia sanctificans aliquid de infinitate Dei, seu aliquam partem illius in se capit, subindeque naturam Dei, ut infinita est, participat.

55. Ultimò probatur conclusio: Caritas nostra est formalis participatio divinæ charitatis, ut est infinita: Ergo & gratia potest esse participatio divinæ naturæ, formaliter & reduplicativè ut infinita. Consequentia patet, non enim magis repugnat participari essentiam infinitam ut sic, quàm proprietatem infinitam. Antecedens autem est D. Thomæ 2. 2. quæst. 24. art. 7. ubi probat charitatem vix posse augeri in infinitum, quia est participatio infinitæ charitatis Dei: quæ verba sunt intelligenda formaliter, aliàs si charitas non esset participatio formalis infiniti ut sic, sed secundum aliquem gradum determinatum, non posset augeri ultra illum, quia jam non participaret talem gradum, sed superiorem, & sic esset alia forma superior: sicut intellectus v. g. Angeli, & esse substantiale hominis, non possunt augeri in infinitum, quia licet participant formaliter intellectum & esse Dei, quæ infinita sunt, ea tamen non participant formaliter ut infinita, sed secundum aliquem gradum determinatum.

56. Dico quartò, gratiam esse participationem naturæ divinæ, ut natura est.

Probatur primò ex suprà dictis: Generari, nasci, & esse filium Dei adoptivum, non potest alicui convenire, nisi participet naturam Dei, ut natura est: Sed per gratiam generamur, nascimur, & sumus filij Dei, ut in prima conclusione ostensum est: Ergo per illam participamus naturam Dei, ut natura est. Major patet: nam ideò Spiritus Sanctus non generatur, nec nascitur, nec est filius Dei, quia licet habeat naturam divinam, illa tamen non communicatur ei ut est natura, sed ut voluntas.

57. Probatur secundò: Id quod in nobis habet rationem naturæ in ordine supernaturali, debet esse participatio naturæ Dei, ut natura est; sicut est

A participatio proprietatis vel potentie Dei, quod in nobis habet rationem virtutis supernaturalis: Sed gratia sanctificans habet rationem naturæ in ordine supernaturali; sicut virtutes infusæ habent rationem proprietatis seu potentie in eodem ordine, ut docet Divus Thomas hic art. 4. ad 1. Ergo gratia sanctificans est participatio naturæ divinæ, ut natura est.

Probatur tertio ratione, quam suprà insinuavimus. Illud formaliter participat naturam divinam, sub conceptu & munere naturæ, quod cum ea ut tali habet analogam similitudinem: Sed gratia sanctificans illam habet: Ergo &c. Major patet: Minor probatur. Naturæ divinæ, sub conceptu & munere naturæ, convenit immediatè & per se primò, respicere seipsam eminenti modo, & fundare per modum radicis virtualis omnes Dei proprietates, & principia proxima tendendi in Deum ut est in se, tanquam in objectum proportionatum & omnino connaturale: Sed gratia etiam respicit Deum immediatè, quasi trahens ipsum per modum vinculi ad animam; fundatque proprietates analogice similes proprietatibus naturæ divinæ, & principia operationum attingentium Deum ut est in se, tanquam objectum connaturale & proportionatum: Ergo habet similitudinem analogam cum natura divina, ut talis est, seu ut gerit munus & vices naturæ.

§. II.

Præcipue objectiones solvuntur.

O Bicies primò contra primam conclusionem: Totum, vel saltem præcipuum fundamentum allerendi gratiam esse physicam, & non solum morale, divinæ naturæ participationem, est quia per illam homo constituitur filius Dei adoptivus: Sed hæc ratio nulla est: Ergo &c. Major patet ex suprà dictis. Minor probatur primò ex Scriptura: nam Matth. 12. Christus vocat fratres secundum naturam divinam eos qui fecerint voluntatem Dei, & habuerint cum ea conformitatem, in qua reëctitudo moralis humanæ voluntatis consistit: Ergo solum morale cum Deo consortium, sufficit ut filij Dei nominemur & simus. Consequentia patet: nam qui est frater alicujus, ut natus à tali patre, est filius.

Secundò probatur eadem Minor: ad Galat. 3. dicitur: *Vos estis filij Dei per fidem*; & tamen fides non est participatio naturæ, sed cognitionis Dei: Ergo ex eo quòd Scriptura dicat per gratiam nos fieri Dei filios, non rectè infertur illam esse physicam naturæ divinæ participationem.

Probatur tertio: Res inanimatæ dicuntur nasci ex Deo, & ab ipso generari, & tamen illæ non participant naturam Dei ut est in se: Ergo ex eo quòd homo, ratione gratiæ sanctificantis, dicatur in Christo renasci, & à Deo generari, non rectè probatur, ipsum per gratiam physicè participare naturam Dei. Consequentia manifesta est, Antecedens probatur. Nam Psal. 148. ubi habetur, *Ipse dixit & facta sunt*, Basilii legit: *Et nata sunt*. Et Job 38. dicitur: *Quis est pluvia pater, aut quis genuit stillas roris?*

Denique eadem Minor ratione suadetur: Non est de ratione adoptionis, quòd communicetur natura personæ quæ adoptatur in filium, sed tantum quòd ipsi tribuatur jus ad hæreditatem, quòd non habet ex vi suæ originis, ut constat in adoptione quæ fit inter homines, per quam adoptatus non recipit naturam ab adoptante (aliàs filiatio

adoptiva non distingueretur à naturali) sed tantum acceptatur ad ejus hereditatem. Unde adoptio definitur à Jurisconsultis: *Voluntaria assumptio, sive gratuita acceptatio persone extraneæ ad hereditatem, ad quam ex vi sue originis non habet jus*: in qua definitione nulla fit mentio de communicatione naturæ, sed solum de acceptance ad hereditatem. Ergo licet homo per gratiam filius Dei adoptivus constituatur, non sequitur quod per illam physicè naturam divinam participet.

60. Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad ejus primam probationem dico, quod quia nullus potest facere voluntatem Dei in omnibus sine gratia, ideò qui facit illam est frater Christi (subindeque filius Dei adoptivus) non formaliter quia facit eam, sed ratione gratiæ, per quam illam implet, & Dei mandata observat.

Ad secundam respondetur quòd vel ibi sermo est de fide viva, quæ connectitur cum gratia, eaque informatur: vel quòd per fidem homo dicitur regenerari ex Deo, & filius ejus adoptivus fieri, initiativè & dispositivè; quia fides ex parte intellectus est dispositio & initium justificationis, seu infusionis gratiæ sanctificantis, quæ facit nos formaliter Dei filios adoptivos. Unde, ut suprà annotavimus, Apostolus ad Hebræos 3, vocat fidem, *initium substantiæ Dei*.

Ad tertiam respondetur Scripturam ita asserere, per gratiam homines ex Deo nasci, vel generari, ut regeneratis per gratiam proprias filiorum conditiones, puta jus ad hereditatem attribuat, juxta illud Pauli: *si filij, & hæredes*; quas tamen conditiones non attribuit pluri, aut alijs rebus inanimatis. Unde testimonia Scripturæ adducta, in quibus res inanimatæ dicuntur à Deo generari, de generatione latè & improprie accepta, intelligenda sunt.

Ad ultimam dicendum, quòd licet communicatio naturæ non sit de ratione adoptionis, prout fit inter homines, requiritur tamen ad adoptionem, per quam homo adoptatur in filium Dei. Ratio autem discriminis est, quia adoptio in humanis supponit quod adoptatus sit ejusdem naturæ cum adoptante, habeatque in se sufficiens principium, quo fiat aptus ad percipiendam ejus hereditatem; & ideò non mirum, si per illam non communicetur natura: adoptio autem divina, cum non supponat similitudinem in natura, aut sufficientem capacitatem ad percipiendam hereditatem Dei, debet illam efficere, subindeque divinæ naturæ participationem tribuere. Unde licet adoptio humana non producat aliquid intrinsecum in adoptato, bene tamen divina; quia per illam asciscitur tantum in bona naturalia, quæ sunt ejusdem ordinis cum adoptato; per istam verò ad participationem bonorum supernaturalium, quæ sunt ordinis altioris & divini, elevatur: de quo fusè articulo sequenti.

61. Obijcies secundo contra secundam conclusionem: Gratia in Scriptura dicitur semen Dei, ut patet ex illo 1. Joan. 3. *Qui natus est ex Deo peccatum non facit, quia semen ejus manet in eo*: id est gratia, ut explicant SS. Patres, & Scripturæ Interpretes: At semen virtualiter solum participat, non verò formaliter, naturam generantis, sicuti semen arboris est arbor solum virtualiter, non formaliter: Ergo gratia non est formalis, sed tantum virtualis, divinæ naturæ participatio.

Tom. IV.

A Respondeo gratiam sanctificantem non vocari semen Dei per ordinem ad naturam divinam, cujus est participatio, sed respectu visionis beatificæ, quia est radix illius, & quia clara Dei visio in virtute gratiæ, ut arbor in virtute seminis, continetur, juxta illud Apostoli, *Gratia Dei vita æterna*: à gratia enim consummata patriæ oritur connaturaliter lumen gloriæ, ut proprietas ab essentia, arbor ex semine, & rivus a fonte: unde etiam illa Joan. 4. dicitur *fons aquæ salientis in vitam æternam*. Solutio est D. Thomæ 1. p. quæst. 62. art. 3, ubi sic habet: *Gratia gratum faciens hoc modo comparatur ad beatitudinem, sicut ratio seminalis in natura ad effectum naturalem: unde 1. Joan. 3. gratia semen Dei nominatur*.

B Obijcies tertio: Si gratia sanctificans participaret formaliter naturam divinam, ejus etiam attributa formaliter participaret: Sed gratia non participat formaliter attributa Dei: Ergo nec ejus naturam. Major patet: Cum enim natura sit radix proprietatum, qui naturam aliquam formaliter participat, etiam ejus proprietates, concomitanter saltem & secundario, participare debet. Minor verò suaderetur: Attributa divinæ naturæ sunt immutabilitas, infinitas, omnipotentia, dominium in omnes creaturas, &c. Atqui gratia nihil ex his participat, cum non sit immutabilis & indefectibilis, sed per peccatum possit amitti & corrumpi; nec faciat nos infinitos in essendo, vel omnipotentes, aut rerum omnium dominos: Ergo &c.

C Respondeo concessa Majori, negando Minorem. Ad ejus probationem nego etiam Minorem: nam gratia sanctificans aliquo modo perfectiones enumeratas participat. In primis participat Dei immutabilitatem, quia sicut essentia divina est immutabilis omnino, tam ab extrinseco, quam ab intrinseco, ita gratia est immutabilis ab intrinseco (sicut Angeli & corpora celestia) & per solam potentiam divinam mutari potest secundum se. Cui non obstat quod in statu viæ sæpe corrumpatur, hoc enim est per accidens, ex eo quod imperfectè participatur à nobis, & in statu imperfecto existit; cum non jungat hominem Deo per visionem claram essentia ipsius, subindeque non repleat totam voluntatis capacitatem, sed relinquat eam in potentia ad alia, Deo, ejusque legi & voluntati contraria. In statu autem beatitudinis, ubi ab ipsa dimanat lumen gloriæ, quo mediante efficit visionem beatam, & mediante visione applicat voluntati omnimodam rationem boni, est omnino per quamcumque potentiam creatam invariabilis. Unde gratia viæ assimilatur formæ rerum corruptibilium & sublunarium, quæ quia non faciat perfectè appetitum materiæ, corruptibilis & amissibilis est: Gratia verò consummata patriæ, similis est formæ corporum celestium, quæ cum perfectè satiet appetitum materiæ, est ab intrinseco incorruptibilis & inamissibilis. Quare sicut propria essentia divinæ duratio est æternitas increata, quæ est uniformissima & tota simul, absque ulla successione prioris & posterioris: ita duratio, quæ gratia postulat ex sua natura mensurari, & quæ de facto mensurabitur, quando erit consummata in patria, est quædam illius æternitatis essentialis participatio: sed quia hæc per accidens est variabilis, ob statum præternaturalem & imperfectum quem habet in nobis viatoribus, per accidens etiam mensuratur tempore, quod est rerum corruptibilium mensura.

M iij

65. Similiter gratia habet aliquid de infinitate Dei: Primò quia non habet terminum sui augmenti. Secundò quia est principium merendi ad æqualitatem præmium infinitum objectivè, & satisfaciendi aliquo modo pro culpa, quæ in ratione offensæ est infinita. Tertiò, quia est principium actûs charitatis, qui teste D. Thomà 2. 2. quæst. 23. art. 2. ad 3. habet aliquam infinitatem. Tandem ejus infinitas relucet in hoc quod sicut Deus, quia ex se infinitus est, sufficit ad implendum omne cordis humani desiderium, propter quod ab Hebræis vocatur *SADAI*, id est *qui sufficit*; ita & gratia, cum sit divinæ naturæ participatio, & veluti quoddam vinculum, quo Deus animæ intimè conjungitur, potest omnia hominis desideria satiare, præsertim quando fuerit consummata in patria, per lumen gloriæ, & claram Dei visionem, quæ cuncta humani cordis desideria implet & satiat, ut in Tractatu de beatitudine fusè ostendimus. Sunt etiam qui dicunt, illud 1. ad Corinth. 15. *Gratiâ Dei sum id quod sum*, significare quod plenitudo illa essendi, quæ est in Deo, quamque ipse explicuit Exodi 3. dicens, *Ego sum qui sum*, participatur per gratiam ab homine qui habet illam, & qui per ipsam aliquo modo & participativè Deus efficitur.

Disp. 3.
art. 2.
disposit.
unicâ.

66. Tertiò gratia sanctificans aliquid de omnipotentia Dei participat, ut patet in viris iustis & sanctis, quibus ad nutum omnes creaturæ obediunt, imò & aliquando ipsemet Deus, juxta illud Josue 10. *Obediente Domino voci hominis*. Illi etiam per orationem omnia pro voto à Deo impetrant: unde Chrysostomus ait quod *omnipotens oratio omnia potest*, Et Apostolus ad Philip. 4. *Omnia possum in eo qui me confortat*: id est (ut explicat D. Bernardus) *omnipotens sum*. Ad do quod, cum per gratiam, perfectam cum Deo contrahamus amicitiam, & id quod per amicos possumus, per nosmetipsos posse censeamur, ut ait Aristoteles 3. Ethic. cap. 3. nihil mirum quod mediante gratiâ & charitate aliquid de divina omnipotentia participemus. Quare ait Gerson in quodam opusculo: *Sicut Deus dedit omnia in manus Christi, ita dedit omnia in manus Christiani: unde Christianum fas est dicere potentissimum*.

67. Denique gratia sanctificans tribuit homini iusto rerum omnium dominium, idque nobilius & fecundius omni dominio civili: nam si ipsum filium Dei adoptivum constituat, ergo & hæredem ipsius, & cohæredem Christi, ut argumentatur Apostolus ad Romanos 8. Non enim minoris efficaciam esse debet adoptio divina, quam sit humana; atque adeò sicut adoptio humana adoptatum constituit necessarium hæredem omnium adoptantis bonorum ab intestato, ut habetur instit. de adop. §. *hodie*, multò magis idipsum facere debet adoptio spiritualis, quæ per gratiam non Principis, sed Dei celebratur. Hinc Apostolus 1. ad Corinth. 3. *Omnia vestra sunt, sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive presentia, sive futura, omnia vestra sunt*. Et 2. cap. 6. loquens de iustis, de ipsis ait: *Nihil habentes, & omnia possidentes*: iusti namque nihil habent rerum temporalium, quoad affectum dominij civilis, sed omnia possident, quoad dominium spirituale: nihil habent, quia præ animi magnitudine omnia, præter Deum, contemnunt, & ad Deum ordinant; sed nihilominus omnia possident, quia, ut loqui-

A tur idem Apostolus, *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*; velut ait Hieronymus in Epistola ad Paulinum: *Credenti totus mundus divitiarum est*. Hoc discursu utitur Gerson in opusculo supra allegato, ubi sic ratiocinatur: *Si Christus iustis omnibus fecit patrem communem, multò magis & bona patris communia facere debuit; cum majus sit Deum esse patrem communem, quam ipsius bona communia*.

68. Ad do quod rationalis anima per gratiam fit Dei sponsa, & connubium quoddam spirituale inter ipsam & Deum mediâ charitate celebratur: cum autem connubium spirituale non debeat esse inferioris conditionis connubio carnali, sicut in matrimonio carnali fit bonorum communio, sive communicatio; ita etiam, imò à fortiori, hoc fieri debet in matrimonio spirituali. Hinc (ut rectè notavit Philippus Abbas in Cantica) quoties Sponsus in sacro Epithalamio Sponsam alloquitur, toties in plurali loquitur de bonis suis, tanquam de communibus sibi & Sponsæ: *Vox turturis* (inquit) *audita est in terra nostra.... Vinea nostra floruit &c.* Hoc argumento utitur Arnoldus Lexoviensis Epistola ad Patres Concilij Turonensis, dicens: *Si Christus Sponsus est Dominus, & sponsa erit Domina*.

Dixi autem dominium istud spirituale gratiæ, nobilius & fecundius esse dominio civili, quia in lege Dei gratiam concedentis, & in ipsa gratiæ natura fundatur: dominium verò civile in humanis fundatur traditionibus, & peccati occasione adinventum est; adeò ut dicant communiter Theologi, quod si Adam non peccasset, non fuisset civilis dominij divisio, sed omnia bona communia extitissent. Item, cum dominium civile sit materiale, atque adeò divisibile, plures ex æquo non compatitur dominos: dominium verò gratiæ, cum sit spirituale, tot habet dominos, quot iustos; & taliter est totum unius, ut sit totum alterius; hoc enim est rerum spiritualium proprium, eò quod sint indivisibiles, ut sint totæ in toto, & totæ in qualibet parte.

69. Obijcies quartò: Si gratia esset participatio formalis naturæ divinæ, faceret nos filios Dei adoptivos: Sed hoc non præstat. Ergo non est formalis participatio naturæ divinæ. Major patet ex supra dictis. Minor probatur primò: Gratia Christi est ejusdem speciei cum nostra: Sed illa non facit Christum filium Dei adoptivum: Ergo nec nostra.

Probat secundò: Effectus formalis primarius formæ absolute non est relativus: Sed gratia est forma absoluta, & esse filium Dei adoptivum, est quid relativum: Ergo gratia non tribuit homini esse filium adoptivum Dei.

70. Pro solutione hujus argumenti observandum est, in filiatione adoptiva Dei duo esse distinguenda, nimirum filiationem, & proximum ejus fundamentum: istud est effectus formalis gratiæ, ab illa inseparabilis, quia fundamentum proximum talis relationis est participatio naturæ divinæ, communicata nobis per voluntariam Dei generationem; illa verò non est propriè effectus formalis gratiæ, quia provenit à forma accidentali distincta, nempe à relatione filiationis, unde à gratia separabilis est, ut patet in Christo Domino; reductivè tamen pertinet ad primarium effectum formalem gratiæ, quia fundatur in illo, & est complementum ejus. Hoc supposito.

Ad argumentum respondeo, concessa Majori, 71.

negando Minorem. Ad cuius primam probationem, distinguo Minorem: non facit Christum filium adoptivum Dei, secundum relationem, concedo Minorem; quia enim Christus Dominus est filius naturalis Dei, non potest esse filius ejus adoptivus, cum suppositum quod est subiectum talis relationis, debeat esse filius extraneus, non verò naturalis, neque habere essentialiter naturam adoptantis: non facit Christum filium adoptivum, secundum humanitatem pro fundamento, nego Minorem: nam gratia tribuit humanitati Christi Domini participationem naturæ divinæ, quæ de se, quando est in supposito creato, est fundamentum sufficiens adoptionis. Et hoc sufficit, ut facere hominem filium Dei adoptivum, dicatur effectus formalis primarius gratiæ, sumendo scilicet filiationem adoptivam pro fundamento proximo, non verò pro ipsa relatione. Ex quo patet responso ad secundam probationem Minoris: concessa enim Majori, Minor quoad secundam partem distinguenda est, & concedenda de filiatione adoptiva, sumpta pro fundamento ejus proximo, sub qua ratione eam usurpat Theologi, cum dicunt effectum formalem primarium gratiæ esse, reddere hominem filium Dei adoptivum, ut articulo sequenti patebit.

72. Obijcies quintò contra tertiam conclusionem: Impossibile est quod gratia sanctificans participet naturam divinam ut infinitam, nisi infinitas naturæ divinæ ipsi communicetur: Sed repugnat infinitatem naturæ divinæ communicari gratiæ sanctificanti, cum illa sit propria Deo, ut distincto à creaturis: Ergo gratia sanctificans participare nequit naturam divinam, ut infinitam.

73. Confirmatur: Quod participatur ab aliquo formaliter, prædicatur de illo; v. g. quia accidens participat rationem entis analogicè, idè potest ens prædicari de accidente: Sed ratio entis infiniti, & actus puri, vel entis per essentiam, non potest prædicari de gratia sanctificante, cum illa sit essentialiter ens creatum, finitum, potentiale, & participatum: Ergo gratia sanctificans non est participatio naturæ divinæ, ut est actus purus, & ens infinitum, ac per essentiam.

74. Respondeo ad objectionem distinguendo Majorem: nisi infinitas naturæ divinæ ipsi communicetur, adæquatè & totaliter, nego: inadæquatè & participativè, concedo. Similiter distinguo Minorem: repugnat infinitatem naturæ divinæ communicari gratiæ adæquatè, sive totaliter, conceditur: inadæquatè & participativè, negatur.

75. Explicatur: Infinitas naturæ Dei dupliciter considerari potest, adæquatè nimirum & inadæquatè, sive simpliciter, & secundum quid tantum: adæquatè & simpliciter consideratur, si concipiatur non solum ut est radix seipsam tanquam objectum connaturale respiciendi per actus amoris & cognitionis, sed etiam ut modo infinito & illimitato seipsam attingit, mediantibus prædictis actibus: sumitur verò inadæquatè, quando consideratur præcisè ut est radix Deum in seipso consideratum intelligendi & amandi; & hoc modo communicari potest creaturæ, licet non alio priori, cum ille sit proprius Deo, ut distincto à creaturis.

76. Ad confirmationem responderetur ex D. Thoma quodlib. 2. art. 3. quod aliquid dupliciter ab alio participari potest: uno modo sicut ratio communis & superior, quo modo animal participatur ab homine, quia homo partialiter habet,

A & non totaliter, id quod in confuso continetur in animali: alio modo ut existens extra ejus essentiam, sicut ignis à ferro candenti participatur, & esse à creaturis; existentia enim non est de essentia creaturæ, sed aliquod prædicatum accidentale illius, ut ibidem ait S. Doctor. Quod primo modo ab alio participatur, potest de illo prædicari, sicut animal prædicatur de homine: quod verò secundo tantum modo participatur ab aliquo, non prædicatur de illo, v. g. ignis non prædicatur de ferro candenti. Cum ergo gratia sit participatio solum accidentalis naturæ divinæ, & ista non comparetur ad illam, sicut ratio communis & superior ad inferiorem; ratio formalis actus puri, & entis infiniti, ac per essentiam, non debet de illa prædicari, sed sufficit quod aliqua ratio analogicè communis naturæ divinæ & gratiæ sanctificanti, nimirum esse radicem intelligendi & amandi Deum ut est in se, de gratia prædicetur.

B Obijcies sextò contra eandem conclusionem: Nulla potest dari species creata, quæ formaliter repræsentet Deum ut est in se ens infinitum & per essentiam, ut in Tractatu de visione beata ostensum fuit: Ergo nec ulla qualitas creata, quæ naturam Dei, ut est actus purus, & ens infinitum, ac per essentiam, formaliter participet. Consequentia videtur legitima, major enim est repugnantia, quod aliquid creatum habeat formalem convenientiam in esse entitativo cum ente increato & infinito, quam in esse intentionali vel intelligibili.

C Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam, & paritatem: duplex enim assignari potest ratio discriminis. Prima est, quia species est formalis similitudo objecti, subindeque se tenet ex parte illius, eique commensuratur; & ita si daretur species quidditativa Dei, se teneret ex parte ipsius, ab eo specificaretur, & immediatè ab eo exiret: unde cum ab objecto illimitato non limitaretur, careret primario & formali limitativo, & sic esset Deus: At verò gratia, lumen gloriæ, & visio beatifica, se tenent ex parte subiecti, vel per modum virtutis radicalis, ut gratia, vel per modum principij proximi, ut lumen, vel per modum operationis vitalis, ut visio; unde illa omnia, cum ex proprio conceptu sint accidentia, à subiecto limitantur.

D Secunda disparitas est, quia species creata repræsentativa Dei ut est in se, esset participatio illius, non per modum virtutis operativæ, sed per modum repræsentationis formalis in esse intelligibili; gratia verò sanctificans est solum participatio divinæ naturæ per modum virtutis operativæ, seu principij radicalis operandi, puta cognoscendi & amandi Deum ut est in se: quamvis autem repugnet participatio Dei per modum repræsentationis formalis, non tamen per modum virtutis operativæ, tendentis in Deum ut est in se; quia repræsentatio formalis est ipsum objectum in esse intelligibili; unde cum esse entitativum & intelligibile in Deo identificentur, eo ipso quod daretur species seu similitudo formalis, Deum ut est actus purus, & ens infinitum ac per essentiam, repræsentans, deberet tam in esse entitativo quam intelligibili esse actus purus, ac ens infinitum & per essentiam, quod implicat. At verò virtus, sive radicalis, sive proxima, per quam attingitur aliquod objectum, non est necessario tale objectum, sed potest, imò debet in creatis reperiri distincta realiter ab illo: quare ex

77.

Dispositio 2.
art. 1.

78.

eò quòd gratia & habitus supernaturales respiciant connaturaliter in Deo rationem actus puri, ac etis infiniti & per essentiam, non sequitur quòd sint entitativè actus purus, & ens per essentiam.

79.

Disp. 2.
art. 1.
§. 5.

Objicies ultimò contra ultimam conclusionem: Natura Divina constituitur formaliter per intelligere actuale, & non per radicale, ut in Tractatu de natura Dei, ejusque attributis, ostensum est: Atqui gratia sanctificans non participat ipsum intelligere actuale Dei, sed tantum radicale; actuale enim solum ab actu fidei, vel à visione beatifica participatur: Ergo gratia sanctificans non participat naturam Dei, formaliter ut natura est.

80.

Respondeo quòd licet natura divina sit ipsum intelligere Dei actuale, tamen eminenter continet & exercet munus principij radicalis intelligendi, intellectivæ virtutis, & intellectiois actualis, absque distinctione virtuali, ut loco citato cum Carmelitis Salmanticensibus docuimus; & quia nulla res creata potest illud participare adequatè & secundum omnia munera quæ exercet (eò quòd nulla res creata possit esse suum intelligere actuale) sed tantum inadæquatè, & secundum aliquod munus; gratia sanctificans, quæ participat illud ut exercet munus principij radicalis, quòd est primum in Deo, & fundamentum cæterorum, rectè dicitur participatio naturæ divinæ, ut natura est; non autem visio beatifica, quia hæc participat solum intelligere, quatenus exercet munus operationis, quòd non sufficit ut natura divina dicatur participari sub conceptu naturæ: sicut quamvis existentia non distinguatur, etiam virtualiter, à natura in Deo, unio tamen humanitatis Christi dicitur facta ad existentiam, & non ad naturam, quia non est facta ad existentiam, ut exercet munus naturæ.

§. III.

Corollaria notatu dignissima.

81.

EX dictis inferes primò, gratiam sanctificantem per se secundò esse participationem naturæ Dei, ut est Trinus in Personis. Nam, ut conclus. 3. ostendimus, illa participat naturam divinam, ut est ens infinitum & per essentiam, habetque totam essendi plenitudinem: Sed ex hoc veluti à ratione a priori, nostro modo intelligendi, oritur quòd sit Trinitas Personarum in una simplici essentia; fecunditas enim divinæ naturæ ad intra per actiones immanentes intellectus & voluntatis, provenit ex omnimoda illa essendi plenitudine, & infinitate Dei; cum eadem natura & perfectio finita non possit pluribus realiter distinctis communicari: Ergo gratiæ sanctificantis secundariò convenit esse participationem naturæ Dei, ut est Trinus in Personis. Unde ex illa hic in via oritur charitas, quæ est inclinatio ad Deum ut est in se Unus & Trinus; & in patria lumen gloriæ, & visio beatifica, quæ licet per se primò attingant Deum, ut est unus, secundariò tamen ad ipsas personas Trinitatis terminantur. Per illam etiam aliqua nobis communicatur participatio Trinitatis, seu quædam vis producendi aliquam Verbi Divini & Spiritus Sancti participationem: nam per illam habemus in intellectu vim ad producendam supernaturalem cognitionem, per quam producit verbum supernaturale, quòd est aliqualis participatio Verbi Divini: item illa causat in voluntate amorem & charita-

tem supernaturalem, quæ (teste D. Thomà 2. 2. quæst. 24. art. 7.) est aliqualis participatio Spiritus Sancti. Dixi autem gratiam sanctificantem esse per se secundò participationem naturæ Dei, ut est Trinus in Personis: quia supernaturalitas gratiæ, & aliorum entium supernaturalium, non consistit per se primò in habitudine ad Deum, ut est Trinus in Personis, sed ut est actus purus, & ens infinitum, & per essentiam, habetque totam essendi plenitudinem, ut articulo præcedenti declaravimus.

Inferes secundò, virtutes infusas dimanare physice à gratia sanctificante, sicut ab anima profluunt ejus passionēs. Cum enim gratia & virtutes sint participationes naturæ & proprietatum Dei, eandem debent servare proportionem ac illæ: Sed inter naturam divinam & ejus proprietates seu attributa talis est proportio, quòd natura virtualiter est causa proprietatum seu attributorum; quare per naturam, tanquam per causam virtualem, seu rationem à priori demonstrantur: Ergo gratia sanctificans est causa virtutum infusarum, illæque ab ipsa physice dimanant, sicut proprietates ab essentia. Unde D. Thomàs hic art. 4. ad 1. ait: *Sicut ab essentia anima effluunt ejus potentie, quæ sunt operum principia; ita etiam ab ipsa gratia effluunt virtutes in potentias anima.* Et in 2. dist. 26. quæst. 1. art. 4. ad 5. dicit quod *virtutes informantur à gratia per modum originis, quia ex ipsa gratia quodammodo formaliter oriuntur habitus virtutum per diversas potentias diffusi.*

Confirmatur: Ideò passionēs dicuntur physice emanare ab essentia, quia producuntur consequenter à generante, ex vi ipsiusmet actionis productivæ essentia: Sed virtutes infusæ communicantur animæ consequenter ex vi actionis productivæ gratiæ: Ergo resultant physice à gratia sanctificante. Major patet ex Philosophia: Minor probatur. Ideò passionēs producuntur consequenter ex vi actionis generativæ, quia pertinet ad generans non solum dare esse, sed etiam quæ requiruntur ad statum & dispositionem connaturalem rei genitæ in instanti generationis: Sed ad statum & dispositionem connaturalem gratiæ, etiam in instanti suæ productionis, requiruntur virtutes infusæ; sicut ad statum connaturalem animæ requiruntur dispositiones & accidentia connaturalia, etiam in instanti generationis: Ergo virtutes infusæ communicantur animæ consequenter ex vi actionis productivæ gratiæ.

Advertendum tamen est, aliquas esse virtutes, quæ tam in ratione habitus quàm virtutis necessariò oriuntur à gratia; alias verò quæ solum necessariò ab illa oriuntur in ratione virtutis: nam virtutes quæ nequeunt esse informes, ut charitas, pœnitentia, &c. oriuntur ab illa primo modo; quæ verò possunt esse informes, ut fides, & spes, oriuntur ab illa secundo modo; quia licet connaturaliter ab illa dimanent, ut patet in puero baptizato, tamen propter rationem imperfectam virtutis quam habent sine gratia, possunt quantum ad suam substantiam esse sine illa.

Inferes tertio, de potentia absoluta Dei non posse dari plures species gratiæ sanctificantis, essentialiter inter se diversas. Nam gratia sanctificans, ut vidimus, est participatio formalis naturæ divinæ, ut natura est: Sed natura Dei, sub conceptu naturæ, cum sit simplicissima, non potest nisi uno modo participari, nimirum per modum constitutivi, & principij radicalis divinarum attributorum: Ergo gratia sanctificans, de potentia etiam